

Aşırı Turizm Sorunsalı: Kapadokya Bölgesi'ne Yönelik Bir Çalışma (Overtourism Problem: A Study on Cappadocia Region)

Duygu EREN^a, * İrem BOZKURT^b

^a Nevşehir Hacı Veli University, Faculty of Tourism, Department of Tourism Management, Nevşehir/Turkey

^b Mardin Artuklu University, Mardin Vocational School, Department of Tourism and Hotel Management, Mardin/Turkey

Makale Geçmişi

Gönderim Tarihi:03.11.2020

Kabul Tarihi:07.12.2020

Anahtar Kelimeler

Aşırı turizm

Kapadokya bölgesi

Turizm destinasyonları

Öz

Bu çalışmada, dünya turizminde önemli bir sorun olarak görülen aşırı turizm/overtourism olayına yönelik ikincil veri kaynakları ışığında bir alanyazın araştırması yapılmıştır. Yapılan alanyazın araştırması kapsamında aşırı turizm kavramı açıklanmış, aşırı turizmin ortaya çıkmasına neden olan durumlar ele alınmış ve aşırı turizme maruz kalan destinasyonlar incelenmiştir. Çalışmada Türkiye için önemli bir turizm çekim merkezi olan ve 2019 yılında dört milyona yakın turisti ağırlayan Kapadokya Bölgesi'nin (nevsehir.ktb.gov) mevcut turistik durumu ortaya konularak olası bir turist yoğunluğunda önlemlerin nasıl alındığı ve/veya hangi önlemlerin alınması gerektiği amaçlanmıştır. Bu doğrultuda nitel veri toplama tekniklerinden yarı yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilmiştir. Çalışma kapsamında 14 kişi ile yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeciler turizm sektöründe ve bölgede uzun yıllar var olan deneyim ve bilgi sahibi sektör temsilcileri ile Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Turizm Fakültesi'nde görev akademisyenlerden oluşmaktadır. Görüşme sonucunda elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. Çalışma sonucunda bölgede belirli dönemlerde turist yoğunluğunun yaşandığı ve bu yoğun dönemlerde bölge kaynaklarının daha sürdürülebilir olması adına herhangi bir önlem alınmadığı ve bu durumun bu şekilde devam etmesi durumunda bölgenin cazibesini kaybedeceği sonuçlarına varılmıştır.

Keywords

Overtourism

Cappadocia region

Tourism destinations

Abstract

A literature research has been conducted in the light of secondary data sources regarding the overtourism phenomenon, which is seen as an important problem for the world tourism. Within the scope of the research of the literature, the concept of overtourism has been handled, the situations that lead to the emergence of excessive tourism and the destinations exposed to excessive tourism have been examined. In the study, the current tourist situation of Cappadocia region, which is an important tourist attraction Center for Turkey and is in the top five among attraction centers in general, was revealed and how/what measures should be taken and/or had been taken in a possible tourist density were discussed. For this purpose, semi-structured interview, one of the qualitative data collection techniques, was conducted. Within the scope of the study, a total of 14 people were interviewed, including academicians from Nevşehir Hacı Bektaş Veli University Tourism Faculty and experienced and successful managers in the tourism sector. The data obtained as a result of the interview was analyzed by content analysis. As a result of the study, it was concluded that the region experienced tourist intensity during certain periods, and no measures were taken to make the region's resources more sustainable during these busy periods, and if it continues in this way, the region will lose its charm.

Makalenin Türü

Araştırma Makalesi

* Sorumlu Yazar

E-posta: irembozkurt@artuklu.edu.tr (İ. Bozkurt)

DOI: 10.21325/jotags.2020.753

GİRİŞ

Turizm, son altmış yıldır dünyada en hızlı gelişen ve en fazla ekonomik gelir sağlayan sektörlerden biri olmuştur. Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü'nün (UNWTO) 2019 yılında yayımladığı rapora göre dünya genelinde turizm hareketlerine katılan kişi sayısı 1.4 milyardır ve bu sayı bir önceki yıla göre %6 artmıştır (UNWTO, 2019). Bu yüzden birçok ülke bu sektöre önem vermekte ve turizmi canlı tutabilmek adına birtakım girişimlerde bulunmaktadır. Turizm, gelir getirici özelliğinin yanı sıra, toplumda çevre bilincinin oluşmasında, kültürel ve doğal kaynakların ortaya çıkarılmasında, destinasyonlarda altyapı ve üst yapı faaliyetlerinin iyileştirilip geliştirilmesinde, bölgede refah artışının sağlanmasında ve diğer sektörler ile işbirliği içerisinde olarak istihdamın geliştirilmesinde önemli bir rol oynamak gibi daha nice olumlu özelliğe sahiptir. Ancak aynı zamanda yerel halkın gelen turist sayısında yaşanan artıştan rahatsızlık duyması dolayısıyla çatışma ve kültürel yozlaşma yaşanması, doğal ve kültürel kaynakların aşırı kullanımıyla birlikte sürdürülebilirliğe ket vurması gibi birtakım olumsuz özellikleri beraberinde taşımaktadır.

Turizmin, yerel halk ve çevre üzerinde yarattığı olumsuz sonuçlar uzun zamandır bilinmesine rağmen gelir odaklı düşüncenin ilk sırada olması yaşanan olumsuzlukların göz ardı edilmesine sebep olmuştur. 2016 yılında yeni bir kavram olarak literatüre giren aşırı turizm, destinasyonlarda yaşayan yerel halkın ve yönetim örgütlerinin turizm olayına yönelik tepkiler göstermesiyle araştırmacıların ilgisini çekmeye başlamıştır (IPOL, 2019). 2017 yılından itibaren ise daha fazla konuşulmaya, üzerinde tartışmalar yapılmaya ve haberlere konu olmaya başlamıştır. Gözde destinasyonlara yönelik oluşabilecek potansiyel tehlikeleri tanımlamak amacıyla ortaya çıkan aşırı turizm kavramı, turizmin sürdürülebilir bir şekilde yönetilmediği takdirde kaçınılmaz olumsuz sonuçları doğuracağını savunmaktadır (Sheivachman, 2019).

Destinasyonlar, yalnızca turizm olayının gerçekleştiği yerler değil, aynı zamanda yerel halkın kalıcı olarak yaşamlarını sürdürdüğü merkezlerdir. Bu durum, yerel halk ile turist arasında sosyal, kültürel ekonomik ve fiziki etkileşimlere olanak sağlamaktadır. Bazı destinasyonların sahip oldukları çekiciliklerden dolayı turist yoğunluğu o bölgelerde daha fazla olabilmektedir. Turist akışının yoğun olması ekonomik anlamda olumlu etkiler sağlasa da destinasyonlarda var olan tarihi ve kültürel yapılar ile geleneklerin korunması zorlaşmakta, taşıma kapasitesi aşım sorunları meydana gelebilmekte ve yerel halkın olumsuz tepkileri ortaya çıkabilmektedir (Çolak vd., 2019).

Sosyal medya platformlarının artması ile paylaşımlar yapılması, destinasyonlarda turist yoğunluğunun yaşanmasına neden olan en büyük faktörlerden biridir. Turist yoğunluğunun yaşanmaya başladığı yerlerde “aşırı turizm, aşırı turizme yatkın şehirler ve turizm korkusu (tourismphobia)” gibi kavramların ortaya çıktığı görülmektedir. Turist akışının yoğun olduğu ve turistlerin şehir merkezlerine egemen olduğu yerlerde “kalabalıklaşma” durumu meydana gelmekte ve böylece turizmin olumsuz etkileri, olumlu etkilerini gölgede bırakmaktadır (Oklevik vd., 2019).

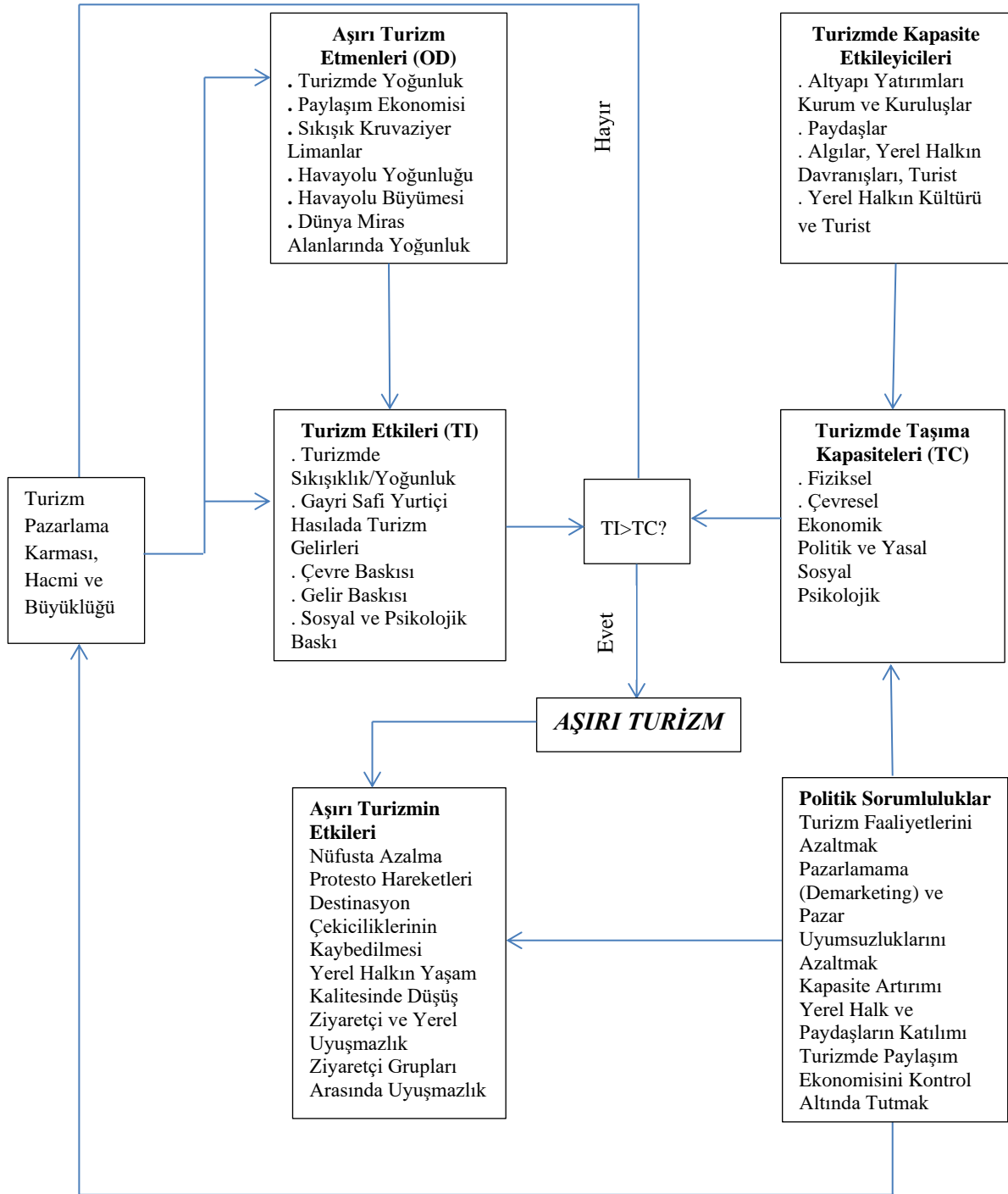
Aşırı turizm kavramını ve aşırı turizme neden olan faktörleri açıklayan bu çalışma, aynı zamanda aşırı turizm yaşayan destinasyon örneklerini ele almıştır. Bünyesinde barındırdığı eşsiz doğal ve tarihi değerleri ile peribacalarıyla dünyada en geniş coğrafyaya sahip olan Kapadokya Bölgesi'nin en önemli ayağı olan Nevşehir'in aşırı turizme maruz kalması durumu sektör temsilcileri tarafından değerlendirilmiştir. Çalışma sonucunda Nevşehir'de yaşanması muhtemel aşırı turizm durumuna yönelik birtakım öneriler geliştirilmiştir.

Aşırı Turizm (Overtourism) Kavramı

Destinasyonlar, ziyaretçilere çok kullanıcı, işlevli ve karmaşık ortamlar sunmakta, çok sayıda yerli ve yabancı turisti ağırlayabilmekte, iş ve arkadaş-akraba ziyaretlerine (VFR) ev sahipliği yapabilmektedir. Destinasyonların sahip olduğu alt yapı sistemlerinin iyi olması ve dinamik bir nüfusa ev sahipliği yapabilmeleri, artan turist sayısının beraberinde getirdiği sorunlarla diğer destinasyonlara göre daha iyi başa çıkabileceğinin bir göstergesidir. Özellikle 2008’de yaşanan küresel ekonomik krizden sonra ekonomik iyileşme ve büyüme için önemli bir itici güç olarak görülen turizm, bugüne kadar sürdürülebilir ekonomik büyüme stratejilerinden en önemli araçları arasında yer almıştır (Russo & Scarnat, 2018). Artan popüler çevrimiçi konaklama ve ulaştırma hizmetleri (AirBnB, HomeAway, Uber...), gerçek, doğal ve otantik bir şehir hayatını görme ve deneyimleme arzusu, turizm faaliyetlerinin yerel yaşamla daha da iç içe geçmesini sağlamıştır (Pappalepore vd., 2014). Dolayısıyla şehir turizmi algısı çarpıcı bir biçimde değişim göstermeye başlamıştır. Alt yapı, toplu taşıma, müzeler, yollar, turistik yerler ve öncelikli kullanımı ev sahibi toplum için oluşturulan diğer hizmetlerin tamamı artık şehri ziyarete gelen turistlerin öncelikli hizmeti konumuna gelmiştir. Turizmin büyümesi ve genişlemesi ile ortaya çıkan bu rahatsız edici boyutta aşırı kullanım ve bozulmalar bölge halkının ve paydaşların dikkatini çekerek yüksek profile sahip (özellikle en fazla turisti ağırlayan) destinasyonlarda belli başlı birtakım eylem ve protestoların başlamasına neden olmuştur. Bu bozulmaları, düşünce ve eylemleri tanımlamak için de aşırı turizm kavramı ortaya çıkmıştır (Koens & Thomas, 2016). Aşırı turizm kavramı, ev sahibi destinasyonda ziyaretçilerin çok fazla olduğunu ve bölgedeki yaşam kalitesinin ve deneyim kalitesinin fark edilir bir şekilde bozulduğunu ifade etmek için kullanılmaktadır. Bu yönüyle destinasyonları daha yaşanabilir hâle getirmek için turizmi kullanan sorumlu turizm kavramı ile tamamen ters düşmektedir. Çünkü aşırı turizm olgusu genel olarak, turist sayılarındaki artış, ziyaret ve zaman ilişkisinde yaşanan karmaşalar, destinasyonların taşıma kapasiteleri ve toplum yozlaşması ile yakından ilişkilidir (WTTC & McKinsey Company, 2017).

Milano (2018), aşırı turizmi, belirli zamanlarda ve belirli yerlerde fiziksel, psikolojik, ekonomik, ekolojik sosyal ve/veya politik kapasitenin turizmin yarattığı etkiyle aşılması olarak tanımlamıştır. Singh (2018), aşırı turizm olayını, ziyaretçi sayısının yerel halk sayısını geçtiğinde meydana geldiğini ifade ederken; Goodwin (2017) ise yerel halkın veya ziyaretçilerin ilgili bölgede aşırı ziyaretin gerçekleştiğini fark etmesiyle başladığını düşünmektedir. Buna bağlı olarak Goodwin (2017), aşırı turizmi, bölgenin doğal karakterini, kendine özgü yapısını kaybettiği düşüncesinin ortaya çıktığı hatta rahatsızlık boyutunda dile getirilen şikâyetlerin olduğu evre olarak görmektedir. Milano vd., (2018), aşırı turizmi genel olarak, turizmin mevsimselliği sonucu kalabalıklaşma yaşayan bölgelerde yerel halkın hayat tarzında kalıcı değişiklikler yaratan, bölge refahını ve yaşamsal imkânlardan yararlanmayı etkileyen ziyaretçi sayısının giderek artması olarak tanımlamıştır.

Aşırı turizm ile ilgili tüm kavram ve bileşenler Şekil 1’de gösterilmektedir. Aşağıda yer alan aşırı turizm kavramsal modeli (Şekil 1), turizm olgusunun temel yönlerini birleştirmeye ve özetlemeye çalışmaktadır. Bu kavramsal model, aşırı turizm için önemli olan ana unsurlara kapsamlı bir bakış açısı da sunmaktadır. Şekil 1 dikkate alındığında overtourism için yapılabilecek en uygun tanım, turizmde yaşanan yoğunluklar dolayısıyla taşıma kapasitelerinin aşılması durumu olacaktır. Kavramsal model (Şekil 1), destinasyonu ve fiziki çevresini, destinasyon ekonomisini, yerel halkı, kültürel mirası ve ziyaretçileri etkileyen tüm unsurları kapsamaktadır (IPOL, 2019).

Kaynak: IPOL, 2019.

Şekil 1. Aşırı Turizm Kavramsal Modeli

Her destinasyonun bir turizm pazarlama karmasına, turizm hacmine ve büyümeye sahip olduğu Şekil 1'den anlaşılmaktadır. Şekil 1'e göre her etki alanı için karmaşık alt sınırlar (taşıma kapasiteleri) mevcuttur. Belirlenen alt sınırlar etki alanlarının türüne göre sabit veya eşit değildir. Bu alt sınırlar, alt yapı yatırımlarına ve yerel halkın gelişmekte olan algı ve tutumlarına göre değişiklik gösterebilmektedir. Alt sınırlardan herhangi birinin aşılması durumunda destinasyon overtourism olayını yaşamaktadır. Bir destinasyonun aşırı turizme maruz kalması durumunda yerel halk ile ziyaretçiler arasında sosyal ve kültürel çatışmaların yanı sıra yozlaşmaların da yaşanması kaçınılmaz olacaktır. Politik sorumlulukları geliştirenler, turizm pazarlama karması elemanlarının yoğunluk ve

gelişim açısından etkilerini incelemenin yanı sıra aşırı turizmin çok yönlü etkilerini de ele alarak destinasyonların taşıma kapasitelerine de önem göstermelidir (IPOL, 2019).

Aşırı Turizme Neden Olan Faktörler

Dünyada orta sınıfın zenginleşmesiyle birlikte seyahat daha da erişilebilir hâle gelmekte ve turizm ve seyahat (T&T) büyümeye devam etmektedir (ferdamalastofa.is). Ancak küresel ekonominin temel yapı taşı olan turizm ve seyahat, dünyanın her yerine eşit bir biçimde dağılım göstermemiştir. Daha fazla popüler ve/veya çekici olan destinasyonlar, çevresel, sosyal ve estetik açıdan birtakım tehditlere maruz kalabilmektedir. Aşırı turizmin yaşanmasında birden fazla faktör etkili olmaktadır. Duyar ve Bayram, 2019; Goodwin, 2019 tarafından bu faktörler (a) orta sınıfın yükselişi, (b) paylaşım ekonomisi, (c) sosyal medyanın etkisi, (d) düşük seyahat maliyeti, (e) destinasyon girişlerinin ücretsiz olması, (f) mevsimsellik olarak sıralanmıştır.

Sıralanan bu faktörler ışığında aşırı turizm yaşayan destinasyonlarda yerel halk, rahatsızlıklarını farklı şekillerde gösterebilmektedir. Colomb ve Novy (2016) yapmış oldukları çalışmada bu durumu yaşayan destinasyonların, yerel halkın hoşnutsuzluk, direniş ve protesto gösterileri ile karşı karşıya kaldıklarını ifade etmiştir. Aşırı turizm nedeniyle sosyal kurallarda ve normlarda yaşanan kültürel çatışmalar yerel halkı ciddi boyutlarda rahatsız etmekte ve onları daha az çekiciliğe sahip olan şehirlere taşınmaya yöneltmektedir. Bu durumun örnekleri, Barselona, Prag, Berlin ve Paris şehirlerinde görülmektedir. Yerel halk tarafından dile getirilen diğer overtourism etkileri ise, çimlerin yerini çıplak topraklara bırakması, kumsalların çöplerle dolu olması, yerli halkın ihtiyacını karşılamak için var olan dükkânların pahalı mal satan ya da turistlere lezzet satan dükkânlara dönüşmesi olarak sıralanmaktadır (Davies, 2017).

Aşırı Turizm Yaşayan Destinasyonlar

Aşırı turizmin etkileri ve kavramsal yapısı çok boyutlu olduğundan sonuçları destinasyondan destinasyona farklılık gösterebilmektedir. Karar mercileri ve yerel yönetimler aşırı turizmin neden olduğu bu etkilere önlem almada bazen yetersiz kalabilmektedir. Çözüm yollarına dair herhangi bir ortak nokta bulunmamaktadır. Çünkü aranan ya da bulunan çözüm önerileri destinasyon veya çekiciliklerin yapısına uygun olmalıdır (Duyar & Bayram, 2019). Destinasyonlarda turizmin gelişim göstermesi çevrenin, kültürel mirasın, yaşam kalitesinin ve sosyal yapının bozulması gibi çeşitli zorlukları doğurabilmektedir (Timur & Getz, 2009). Yapılan araştırmalara göre turizmin küresel çevre değişikliğini etkilediği beş ana alan, enerji kullanımı, yaşamsal değişim, biyolojik çeşitliliğin azalması, arazi örtüsü ve arazi kullanımı değişikliği ile çevrenin seyahat yoluyla algılanması ve anlaşılmasındaki değişiklikler olarak belirlenmiştir. Tüm bunların dışında turizm, hastalıkların yayılmasına, yerel halkın fikir ve değer normlarındaki tutumlara yönelik bir takım değişikliklere de (tütün ve alkol kullanımında artış, gece hayatının yaygınlaşması vs.) neden olabilmektedir (Gössling, 2002). Aşırı turizm yaşayan destinasyonlar kendilerine yönelik birtakım çözüm stratejileri geliştirmişlerdir. Yaşadıkları sorunlar ve bu sorunlara yönelik geliştirdikleri çözüm önerileri aşağıda yer alan Tablo 1’de görülmektedir:

Tablo 1: Aşırı Turizm Yaşayan Destinasyonlar ve Geliştirdikleri Çözüm Stratejileri

Destinasyon	Çözüm Stratejisi
İtalya – Venedik	2017 yılında 36 milyondan fazla turistin ziyaret ettiği Venedik'te 50 yıl önce 150.000 kişi yaşıyorken, bu rakam turizmin beraberinde getirdiği olumsuz etkileriyle günümüzde 53.000 kişiye düşmüştür. Turizm, bölgede aşırı kalabalık, çevresel hasarlar ve pahalılık sorununa yol açmıştır. Sorunların çözümü için belirli büyüklükteki gemilerin yasaklanması, turist davranışlarının önüne geçebilmek için polis asistanları ve bölgeye gelen günübirlik turistlerden şehre giriş ücreti alınmasına karar verilmiştir.
İtalya – Roma	Roma'da yeni turizm düzenlemeleri ile birlikte tarihi figür gibi giyinen karakterlerle fotoğraf çekirme ve gece 2'den sonra içki kullanımı ve satışı, İspanyol merdivenlerinde yemek yeme ve ayrıca o merdivenlerde oturma yasağı getirilmiştir. Tur otobüslerine yönelik ise, şehrin antik kent merkezinden geçme hakkını sınırlayan bir yasak getirilmiştir.
İspanya – Barselona	Barselona şehrinin aşırı turizm nedeniyle kültürel mirasını kaybetmeye başladığı görülmüştür. Bununla birlikte, korsan satıcıların çoğalması nedeniyle kültürde metalaşma sorunları ortaya çıkmıştır. Barselona'da yapılan yeni düzenleme ile şehir merkezinde yeni otellerin açılması yasaklanmıştır. Ayrıca, online internet sitelerinde dairelerin konaklamaya merkezine dönüştürülme (Airbnb gibi) izinleri de durdurulmuştur. Çünkü bölgeye gelen 32 milyon turistten yalnızca 8 milyonu otellerde konaklamaktadır. Barselona'da aşırı turizmden dolayı ev kiralarında artış gözlemlenmiştir. Tüm bunların sonucunda yerel halk, şehirde bulunan turistlere tepki gösterme amacıyla bölgeye afişler asmıştır. Ayrıca bir grup protestocu tur otobüsüne saldırarak lastiklerini kesme gibi istenmeyen eylemler yaşatmıştır.
Hollanda – Amsterdam	Amsterdam'a gelen ziyaretçi sayısı 2018 yılında 18 milyon olarak gerçekleşirken bu rakamın 2030 yılında nüfusun 50 kat daha fazlası olan 30 milyona çıkacağı düşünülmektedir. Turist yoğunluğuna yönelik önlemler almak için yetkililer, kent meydanında bulunan "I Amsterdam" tabelasını şehrin dışına kaldırma, lale bahçelerine turistlerin zarar vermemesi için yapılmaması gerekenler üzerine rehber tabelalar hazırlama, bölgeye yönelik yapılan tanıtımların durdurulması ve Red Light bölgesine yönelik turlara son verilmesi gibi önlemler alınmaya başlamıştır. Amsterdam'da yaşayan yerel halk şehirdeki gürültüden, turistlerin gerçekleştirdiği partilerden ve çevreye verdikleri zarar nedeniyle bölgeden ayrılmaya başlamıştır. Ayrıca, Amsterdam'da yeni otel ve hediyelik eşya dükkanlarının açılması da yasaklanmıştır.
Peru – Machu Picchu	Peru Machu bölgesini günde 5000'den fazla turist ziyaret etmektedir. Bölgede turist davranışlarından dolayı birçok sorun yaşanmaktadır. Sorunların çözümü için, bölgenin giriş saatlerine, ziyaret türlerine ve içeride bulunma sürelerine sınırlama getirilmiştir.
Hindistan – Taç Mahal	Taç Mahal'de günde ortalama 35.000-40.000 ve hafta sonları ortalama 70.000 kişinin gelmesinden dolayı aşırı turizmin etkileri yüksek bir seviyede hissedilmektedir. Yetkililer sorunun çözümü için turistlerin bölgede geçirdikleri süreyi kısıtlamış ve günlük ziyaretçi sayısını azaltmak adına giriş noktalarına turnikeler yerleştirerek bölgeyi koruma altına alınmaya çalışmışlardır.
Amerika – Kaliforniya	Kaliforniya'da yaşayan Big Sur sakinleri özellikle bir Tv gösterisinden sonra Bixby köprüsünün popülerliğinin artması sonucunda turizmden bıkkınlıklarını göstermek için Bixby köprüsüne "Overtourism Big Sur'u öldürüyor" şeklinde bir afiş asmışlardır. Sacramento'nun dışındaki güzel sarı ve beyaz çiçeklerden oluşan bir tarla olan Daffodil Hill, sosyal medyadaki beklenmedik popülerliğinden ve aşırı turizmden dolayı süresiz olarak kapatılmıştır.

Kaynak: Çolak vd., 2019.

Tablo 1, bizlere aşırı turizmin her destinasyonda aynı şekilde yaşanmadığını ve bu durumun her destinasyonda aynı etkiyi yaratmadığını göstermektedir. Aşırı turizm destinasyonlarda ve yerel halk üzerinde hayat seyrinin zorlaşması, trafik sıkışıklığı, şehir hayatında pahalılık, kimlik ve güvenlik duygusunda kayıpların yaşanması ve kirlilik gibi birbirinden farklı birçok sorunu doğurmaktadır (Koens vd., 2018).

Alanyazın Taraması

İlgili alanyazın incelendiğinde *overtourism* (aşırı turizm) kavramının, Duyar ve Bayram (2019), Koens vd., (2018) ve Milano vd., (2018) tarafından incelendiği görülmektedir. Duyar ve Bayram (2019), kavramı yerel halk ya da ziyaretçiler açısından, bir bölgede çok fazla ziyaretçi olduğuna ve bölgedeki yaşam kalitesinin ya da turistik deneyimin kalitesinin kabul edilemez bir şekilde kötüleşmesi olarak tanımlarken Koens vd. (2018), kavrama net bir

açıklık getirmeyerek kavramı ve etkilerini çok boyutlu ve karmaşık bir sorun olarak nitelendirmiştir. Milano vd., (2018), ise aşırı turizmin daha çok neye benzediği ve nasıl meydana geldiği ile ilgilenmiştir. Çolak vd., (2019), aşırı turizmin Türkçe alanyazında aşırı turizm yerine *ölçüsüz turizm* olarak yer alabileceğine yönelik alternatif bir kavram geliştirmiştir. Aşırı turizm aynı zamanda Tourism-phobia (turizm fobisi) kavramı ile Yüncü (2019) ve UNWTO (2018) tarafından ilişkilendirilmiş ve turizm fobisi kavramının aşırı turizmin bir sonucu olduğuna değinilmiştir. Aşırı turizmin yarattığı etkileri Sarantakou ve Terkenli (2019), Martín Martín vd. (2018), Duyar ve Bayram (2019), Kušcer ve Mihalič (2019), Boz ve Özkan (2019) incelemiştir. Bu etkilerin destinasyonlara ne şekilde yansıdığını ise Panayiotopoulos ve Pisano (2019), Pinke Sziva vd., (2019), Seraphin vd., (2018), Calzada (2018), Boz ve Özkan (2019) ele almıştır. Dubrovnik, Macaristan, Venedik, İspanya ve Barselona şehirlerinde meydana gelen aşırı turizm sorunları, sorunlara yönelik bakış açıları ve bu sorunlarla nasıl başa çıkılacağına yönelik bir takım çözüm önerileri geliştirilmiştir (Panayiotopoulos & Pisano, 2019; Pinke Sziva vd., 2019; Seraphin vd., 2018; Calzada, 2018; Boz & Özkan, 2019). Aşırı turizm kavramı aynı zamanda taşıma kapasitesi ve sürdürülebilirlik ile yakından ilişkilidir. Boz ve Özkan (2019), sürdürülebilirliğe ket vuran overtourismi Barselona şehrinde yarattığı etkileri ele alarak değerlendirirken Namberger vd., (2019), aşırı turizmi hem taşıma kapasitesi aşım problemi olarak hem de taşıma kapasitesinin aşılmasına neden olarak göstermiştir. Dolayısıyla her iki kavramın da birbirinden ayrı düşünülemez nitelikte olduğunu ve kavramların birbiri ile bağlantılı olduğunu ifade etmiştir (Namberger vd., 2019). Goodwin (2017) ise aşırı turizmi sorumlu turizm anlayışı çerçevesinde değerlendirerek sürdürülebilirliğin en büyük sorunu olarak nitelendirmiştir.

Araştırma Yöntemi

Bu çalışmada, sahip olduğu eşsiz doğal ve kültürel güzellikleri ile önemli bir çekim merkezi olan ve genel çevrede Kapadokya olarak bilinen Nevşehir’de ziyaretçi sayısında yoğunluk yaşandığında bölgenin ne şekilde etkileeneceği ve buna yönelik nasıl önlemler alınabileceği amaçlanmıştır. Nevşehir, Kayseri, Aksaray, Niğde ve Kırşehir illerini içerisine alan Kapadokya Bölgesi, Türkiye’nin en önemli turizm çekim merkezlerinden biridir. Peribacalarının yoğunluk arz etmesi ve bunların oldukça geniş bir araziye yayılmasıyla da Nevşehir ili Dünya’da eşsiz olma özelliği taşımaktadır.

Çalışma kapsamında Kapadokya Bölgesi’nde faaliyet gösteren turizm sektör temsilcileri ve Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Turizm Fakültesi’nde görev yapan akademisyenler ile yüz yüze görüşülmüştür. Katılımcılara toplamda 7 soru yöneltmiştir. Araştırma problemine yorumlayıcı bir bakış açısı kazandıran, olgunun varlığına ve anlamına yönelik nitel araştırma yöntemine başvurulmuş ve veri toplama tekniği olarak görüşme (mülakat) türü kullanılmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan yarı-yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formunda yer alan sorular, ilgili literatür incelenerek uzman görüşü çerçevesinde oluşturulmuştur. Hazırlanan taslak soru formu konusunda uzman olan akademisyenlere sunulmuştur. Verilen öneriler doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılarak temel görüşme formu son hâlini almıştır. Görüşme formu, Nevşehir ilinin ziyaretçi talebinde yaşanan ve/veya yaşanacak olan herhangi bir yoğunluk karşısında neler yaşayacağına ve bu durumun yaşanmaması adına neler yapılabileceğine yöneliktir. Bu çalışmada kullanılan verilerin toplanabilmesi için gerekli olan etik kurul izin belgesi Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Etik Kurulu 06.02.2020 tarihi ve E.3365 karar/sayı numarası ile alınmıştır.

Çalışmada olasılığa dayalı olmayan örnekleme yöntemlerinden amaçlı örnekleme yöntemine başvurulmuştur. Amaçlı örnekleme, durumların derinlemesine araştırılmasına imkân tanımakta ve araştırmacıların, araştırma konusu ile ilgili gerekli bilgileri alabileceği ilgili kişilere yönelmesini sağlamaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2018). Bu nedenle turizm alanındaengin bilgi ve tecrübe sahibi olan bölge turizminde uzun yıllar boyunca deneyim sahibi olmuş 9 sektör temsilcisi ve Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Turizm Fakültesi'nde görev yapan 5 akademisyen ile yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Yüz yüze görüşme için tüm katılımcılardan randevu alınmış ve bir randevu listesi oluşturulmuştur. Görüşmeler tamamen gönüllülük esasına dayalı olarak 13-27 Şubat 2020 tarih aralığında gerçekleşmiş ve toplamda 14 katılımcı ile görüşülmüştür. Nitel araştırmalarda gerçekleştirilen görüşmelerde ifadeler birbirine benzemeye başladığında ve/veya ifadeler tekrara girdiğinde elde edilen verilerin yeterli düzeye ulaştığı ifade edilmektedir. Dolayısıyla katılımcı sayısını farklılaştırma gereği duyulmamaktadır (Miles & Huberman, 1994'den akt., Katlav vd., 2019). Verilen yanıtlar birbirine benzemeye başladığı için araştırma örnekleme 14 kişi ile sınırlandırılmıştır. Görüşme yapılan her katılımcıya öncelikle hem araştırmacının amacı hakkında hem de araştırmacının temel konusu olan “aşırı turizm” kavramı ile ilgili gerekli bilgiler verilmiştir. Görüşmeler, alınan izin dâhilinde ses kayıt cihazı ve/veya not alınarak kayıt altında tutulmuştur. Yapılan görüşmeler yaklaşık olarak 35 – 45 dakika aralığında sürmüştür. Çalışmada yer alan katılımcıların kurumlarının ve kimliklerinin gizli tutulacağı bilgisi verilmiş olup yanıtların kim tarafından yapıldığına dair herhangi bir ipucu oluşmaması adına katılımcılar K1, K2, K3,...,K14 şeklinde rastgele numaralandırılmıştır. Görüşme sırasında alınan ses kayıtları daha sonra yazılı hale getirilmiştir. Kayıtlar ve yazılı metin arasında herhangi bir farklılık çıkmaması adına kayıtlar yazılı metin dikkate alınarak tekrardan dinlenmiştir. Bu sayede metinler ve ses kayıtları arasında bir doğrulama yapılmıştır. Yazılı hale getirilen kayıtlar ve notlar içerik analizine tabi tutulmuştur. Böylece bir kod şeması oluşturulmuştur. Kodlama süreci, farklı yöntemlerle elde edilen verilerin daha küçük parçalara ayrılması, karşılaştırılması ve aralarındaki ilişkilerin ortaya konması olarak ifade edilmektedir (Strauss & Corbin, 1990'dan akt., Özleyen & Tepeci, 2017). Elde edilen verilerin incelenmesi sonucunda 1 adet ana tema, 7 adet alt tema belirlenmiştir. Belirlenen ana ve alt temalara ilişkin görüş ve düşüncelere bulgular kısmında yer verilmiştir.

Araştırma Bulguları

Katılımcıların, Nevşehir ilinin aşırı talebe maruz kalma durumunu değerlendirmelerine yönelik yapılan bu çalışmada verilen yanıtların içerik analizi ile değerlendirilmesi sonucunda “aşırı turizm sorunsalı” adlı ana tema ortaya çıkmış ve bu temaya ilişkin 7 adet alt tema belirlenmiştir. İlk tema, katılımcıların verdiği yanıtlardan da anlaşılacağı üzere bölgenin en büyük sorunu olan “mevsimsel dalgalanma”dır. Mevsimsellik sorunu aslında yalnızca bölgenin değil tüm ülkenin en büyük sorunlarından biridir. Bu durumda ilk zamanlarda yapılan yanlış pazarlama stratejisinin (3S turizmi) etkisi büyüktür. Mevsimsel dalgalanma temasına ilişkin bazı görüşler aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir:

“Bölgenin neredeyse 20-30 yıllık sorunu bu. Ortalama kalış süresinin kısa olmasına neden oluyor ve bölgenin yıllık doluluk oranlarına baktığımızda bu oran üzülerken söylüyorum ki yüzde otuz - kırkı geçmiyor. Neden, çünkü tüm yıla yayamıyoruz.” (K7)

“Talepte yaşanan dalgalanmalar, iki farklı etki ile ortaya çıkıyor. Bunlardan biri ekonomik diğeri ise psikolojik. Ancak her ikisinin de ortak yönü ne diye sorarsanız bıraktıkları etkinin olumsuz olmasıdır derim. Çünkü işletmeler ekonomik yönden düzenli bir gelir kaydı oluşturamıyor. Dolayısıyla bazı dönemlerde fazla olan ödemelerin

kapanmasında aksaklıklar yaşayabiliyoruz. Ya da dalgalanmadan dolayı misafirin az olduğu dönemlerde masrafları azaltabilmek adına personel çıkartabiliyoruz. Bu durum da maalesef birtakım istenmeyen psikolojik sorunlara yol açabiliyor. Bir kere biz vicdanen rahatsız oluyoruz. Tabi personel de hem maddi hem de manevi olarak sıkıntılar çekiyor. Çünkü sonuç olarak onun da geçimini sürdürmesi gerekiyor.” (K5)

“Burada yaşanan en büyük sıkıntı 12 ay istihdamın sağlanamamasıdır. Nisan ayından itibaren başlayan ve kasım ayına kadar yaşanan bir yükseliş, diğer aylarda düşüşlerle sonuçlanıyor. Sonrasında da personel çıkarmalar yaşanıyor. Bu da elimizde kalifiye personel tutmada büyük sorun olarak karşımıza çıkıyor. Genel anlamda da sanırım bu her yer için geçerli olan olumsuz bir durum.” (K11)

İkinci olarak öne çıkan alt tema, “ziyaretçi yoğunluğu”dur. Bu alt temada katılımcılar, bölgede yaşanabilecek ziyaretçi yoğunluğunu bir sorun olarak değerlendirmiş ve buna ilişkin görüşler şu şekilde paylaşılmıştır:

“Ziyaretçi sayısında artış yaşanması bir sorundur. Bir kere sürdürülebilir turizm perspektifinden bakarsak her türlü taşıma kapasitesinin aşılması söz konusu olacaktır. Bölge, özel bir bölge bir daha kendini yenileyemeyecek bir duruma sahip. Gerçi şimdi bütün her şey balon üzerinden gidiyor ama aslında böyle olmamalı.” (K7)

“Bana göre kesinlikle ama kesinlikle büyük bir sorundur. Burada sürekli olarak ziyaretçi sayısında bir artış yaşandığını düşünsenize... bunca doğal varlık nasıl korunacak? Turistik varlıkların her zaman var olması adına bu durum yaşanmamalı diye düşünüyorum.” (K13)

“Şu an için bir sorundur diyemem. Çünkü biz tam olarak yüzde yüzlük bir doyunluğa veya doluluğa ulaşmadık. Yani Barselona’da olduğu gibi bir durum yaşamıyoruz. Ama eğer yatak kapasitesindeki artış, kalifiye personel eksikliğini ortaya çıkarırsa işte o zaman evet, bir sorun olarak karşımıza çıkacaktır.” (K9)

Oluşan üçüncü alt tema “aşırı turizmi fırsata dönüştürme” düşüncesidir. Bu durumu büyük bir sorun olarak değerlendiren çoğu Avrupa ülkesi yaşadıkları turist doyunluğu nedeni ile artık turist istememektedir. Ancak Türkiye için henüz bu durum söz konusu değildir. Dolayısıyla tıpkı krizi fırsata dönüştürmek gibi aşırı turizm olayının da fırsata çevrilebileceği düşüncesi hâkimdir. Bu alt temaya ilişkin katılımcı görüşleri aşağıda yer almaktadır:

“Aşırı turizm, fırsata dönüştürülebilir. Bence bu sayede yeni çekim merkezleri ortaya çıkabilir. Yani talebi farklı yerlere kaydırabilirsek bu mümkündür. Örneğin, İhlara vadisi için Aksaray ili ile bir rekabet içerisinde olmak yerine birlikte hareket ederek turizm gelirlerini paylaşabiliriz. Bu sayede çevre illerin de gelişimi sağlanır. Ya da bölgeye yönelik turlara özellikle kış dönemi için Erciyes’te kayak da eklenebilir. Aslında odaklandığımız ana ürünün başka özelliklerini de ortaya çıkarabilirsek yoğunluğu da yayabiliriz. Kısacası sadece bir ürüne odaklanmak büyük problem. Bunu diğer ürünlerle desteklersek aşırı turizm olayı bir fırsat olacaktır.” (K8)

“Aşırı turizm, bir fırsat olabilir. Alt ve üst yapı faaliyetlerini güçlendirebilirsek bence aşırı turizm olayına maruz kalınmayacaktır. Ancak bu durum yine bölgeden bölgeye farklılık gösterecektir. Çünkü bazı bölgelerde bizde de olduğu gibi daha fazla üst yapı yapılamayabiliyor. Çünkü bölge kaldırmıyor. Ancak alt yapı yetersizliği var. Biz aslında ‘oh!’ diyebileceğimiz üst üste iki sezon geçiremedik. Yani böyle bir durum yaşansaydı belki size daha somut fikirler sunabilirdim. Ancak şu an için aklıma gelenler bunlar.” (K5)

“Aşırı turizmi bir fırsat olarak değerlendirmemiz mümkün olabilir. Ama gerçekçi düşünürsek ülkemizde böyle bir şeyin mümkün olabileceğini pek sanmıyorum. Örneğin, İspanya’da ‘go home’ gibi bir akım oluştu. Fazladan bir

kişiyi müzesine almıyor adamlar. Ama biz de öyle mi? 'Ne kadar çok turist o kadar çok para' gözüyle bakılıyor. Evet, fırsata dönüştürülebilir ama bu söylediğimiz kadar kolay değil. Bu zamana kadar ki uygulamalara bakarsak bunu anlamak güç olmayacaktır. Kâğıt üzerinde evet birtakım tedbirler var ama ben yansımalarını maalesef göremiyorum. Belki de zamanla göreceğiz. Ama fırsata kesinlikle çevrilebilir bu bir tıpkı bir kriz gibi.” (K7)

Dördüncü alt tema *“alınması gereken önlemler”*dir. Bu temaya ilişkin öneriler şu şekildedir:

“Taşıma kapasitesi sınırlaması çok önemli burada bir kere. Tabi yurt dışında belirli uygulamalar var. Ya ayak bastı parası ya da şehir vergisi adı altında turist başına alınan ücretler, ülkemizde de uygulamaya geçen konaklama vergisi vs. gibi tamamen soğutmadan caydırıcı teklifler sunulmalı diye düşünüyorum.” (K7)

“Göreme Açık Hava Müzesi, tüm turistlerin gezdiği bir müze. Dolayısıyla müze ziyarete kapatılabilir. Aslında bu müzenin bir minyatürü yapılmalı diye düşünüyorum ve gezi için orası seçilmeli. Şu anda bile girilmesine ben karşıyım. Buna benzer Zelve, Paşabağları bu tür yerlere girişler kısıtlanmalı. Ya sayı olarak ya da kişi sayısı olarak. Kapalı müzelerin sayısı artırılmalı. Arkeoloji müzeleri gibi. Bunların çok talep göreceğini düşünüyorum. Atv, safari kesinlikle kalkmalı. Çünkü ciddi tahribat veriyor. Hem peribacalarına hem yollara hem de tarım arazilerine...” (K14)

“Fiyat artışına gidilebilir. Bölgedeki işletmelerde fiyat artışı sağlandığında bölge talebi düşebilir. Bu sayede yüksek gelir grubuna hitap eden lüks turizme geçiş sağlanabilir. Bölge, turistik ürünlerini lüks turizme yönelik geliştirirse daha az fakat daha fazla gelir bırakan turist pazarına yönelebilir.” (K12)

Aşırı turizm sorunsalında ortaya çıkan bir diğer alt tema *“talep yönetimi”*dir. Bu temaya yönelik gelişen düşünceler aşağıdaki gibidir:

“Çevre destinasyonlara yönlendirme yoğunluğu bir nebze azaltacaktır bu sayede memnuniyet olumsuz yönde etkilenmeyebilir. İşletmeler de bu durumda her an hizmet kalitesi kontrolü yaparak turistlerin memnuniyet düzeyinin olumsuz yönde etkilenmemesini sağlayabilir.” (K6)

“Halkın turisti karşılayacak kucaklayacak bir yapıda olmalı. Evler konaklama tesisi olarak kullanılmalı. Para ile yerel halk kavuşturulmalı. Bu durum memnuniyetin yaşanmasını destekleyecektir.” (K10)

“Bir önceki soruda bahsedilen kısıtlamalar getirilmeli bence fiziksel olarak yapılacak bir şey yok. Önemli olan bir diğer nokta, yerel halkın belki başta bir bilinç dâhilinde hareket etmesidir. Bu bölgenin eşsiz olması alternatifinin olmaması söz konusu evet, bunu biliyoruz fakat kıymetini bilmiyoruz. Turist bizim için bir velinimet her şeye rağmen. Talebin aşırı artması sonucu memnuniyetsizliğin artmaması için ne yapacaksın bir kere az sayıda elit bir tabakayı buraya getirmeye çalışacaksın. Sırf gelir grubu açısından bakmayacaksın hem bilinçli turist hem bilinçli yerel halk gibi. Talep artışında memnuniyeti etkilememek adına yapılacak şey belli aslında daha az sayıda kaynakları fazla zorlamadan bilinci olan tabi ki de geliri de ona göre yüksek olacak onlara yönelmek tanıtımını onlara göre propagandanı vs. her neyse ona yönelik yapmak. Zaten bu durum Turizm Strateji Belgelerinde de geçmektedir.” (K7)

“Kaynakların sürdürülebilir kullanımı” isimli alt temaya ilişkin düşünceler:

“Şu andaki ana mantığın değişmesi gerekiyor. Şu andaki Anıtlar Kurulu ve Kurumu'nun ana mantığı şu; 'koruyalım, dokunma!'. Yani mantık 'Dokunma.' Dokunmazsan koruyamazsın ki korumak için dokunman lazım.

Burada biraz sıkıntı var. Mesela Paşabağları'nı geçtiğiniz yerde bir peribacası var, yıkılmak üzere. Uluslararası bir üniversite gelsin burada bir çalışma yapsın peribacasının yıkılmaması için onu tutabilmek adına çimento, betonlama veya vidalama artık ne olursa yapsın ya da orijinaline uygun restorasyon çalışmaları gerçekleştirilmeli. Ama maalesef burada koruma mantalitesi etrafına çit çekelim kimse gelmesin bu sayede koruyoruz diyoruz. Korumak için ayağa kaldırmalıyız.” (K10)

“Ekstra ücret talep edilebilir. Çünkü genel olarak ücret kısıtlayıcı bir faktör olarak görülmektedir. Biz de bunu kullanmalıyız bence.” (K5)

“Kaynak çeşitlendirilmesi yapılabilir. Örneğin burada sadece Derinkuyu ve Kaymaklı Yer Altı Şehirlerine yönelim vardır. Tek bir yer altı şehri yerine diğer alternatifler de ön plana çıkarılabilir. Kaynakların optimize edilmesi gerekir. Müze ve ören yeri girişlerinde turist sayısına da kısıtlamalar getirilebilir.” (K11)

Son alt tema “ziyaretçi yoğunluğunu sınırlandırma” olarak belirlenmiştir. Bu alt temada bölgede herhangi bir dönemde veya alanda yoğunluk yaşanması durumunda neler yapıldığına ilişkin görüşler bulunmaktadır:

“Turistlerin yoğun olduğu zamanlarda da yerlerde de bunu engellemeye yönelik önlemler alınmıyor. Açıkçası ben, buna yönelik bir şey görmedim. Alınsaydı Avanos'ta sallanan köprüde yürüyemez hale gelmezdik. Göreme'de araçlar neredeyse üst üste park ediyor. Mesela Saklı Kilise en iyi korunan yerlerden biri neden çünkü ücret alınıyor. Bedava olsaydı elbette bu şekilde kalmayacaktı.” (K7)

“Herhangi bir önlem alınmıyor. Oldukça yetersiz. Hem emniyet hem belediye her şey yetersiz. Maalesef hizmet yetersiz.” (K9)

“Sezonun iyi geçtiği dönemlerde Göreme Açık Hava Müzesi, Derinkuyu ve Kaymaklı Yer Altı Şehirleri maalesef oldukça yoğun oluyor. Hatta bazı zamanlarda gruplar içeri girebilmek için birbirlerinin çıkmasını bekliyor. Maalesef gelen turistler de fotoğraf aşkına bir yere girince biraz zor çıkıyorlar. Aslında bence fotoğraf çekimleri artık tamamen yasaklanmalı. Belki bu sayede bir nebze yoğunluk hafifleyebilir. Ancak üzülerek söylüyorum ki herhangi bir önlem alınmamaktadır ve açıkçası bölgede bir yoğunluk var mı yok mu buna yönelik net bir cevap verecek bir sistem yok. Sadece müze ve ören yeri girişlerindeki o kayıtlardan anlayabiliyoruz birtakım istatistikleri.” (K11)

Sonuç

Turizmin varış noktası üzerindeki etkisi veya vatandaşların yaşam kalitesi üzerindeki etkisi ve/veya ziyaretçi deneyimlerinin olumsuz yönde algılanmasını etkileyen aşırı turizm kavramının tanımı ve etkileri çok boyutlu olup destinasyondan destinasyona farklılıklar göstermektedir. İlgili alanyazında yer alan bazı araştırmalar aşırı turizmi, yerel halk, ziyaretçi ve destinasyon üzerinde yarattığı olumsuz etkiler için ele alırken bazı araştırmalar da doğal ve kültürel miras ile destinasyonun taşıma kapasitesinin aşılmasına yönelik ele almaktadır (Koens vd., 2018).

Yapılan bu çalışmada aşırı turizm kavramına değinilmiş, aşırı turizme neden olan faktörler açıklanmış ve aşırı turizm sorunsalını yaşayan destinasyonlar ele alınmıştır. Taşıdığı eşsiz doğal güzellikleri ve kendini yenileyebilme özelliğine sahip olmaması bakımından dünyada tek olan Kapadokya Bölgesi'nin de mevcut turist yoğunluğunu öğrenmek ve aşırı turizm sorununu yaşamaması adına bir saha çalışması yürütülmüştür. Araştırma kapsamında

hazırlanan sorularla Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Turizm Fakültesi'nde görev yapan akademisyenler ve turizm sektöründe uzun yıllar geçirmiş, bilgili sektör yöneticileri ile yüz yüze görüşülmüştür.

Araştırma bulgularına bakıldığında bölgede ziyaretçi yoğunluğunun belirli dönemlerde yaşandığı ve bu yoğunluğun aslında tüm yıla yayılması gerektiği görüşü hâkimdir. Bu düşünce yıllardır var olmasına rağmen çeşitli nedenlerden dolayı (bu nedenler bazen ülkenin jeopolitik konumu kaynaklı bazen siyasi ve politik sebepler kaynaklı bazen de turizm bilinci eksikliği ve benimsenen turizm stratejisi kaynaklı) gerçek hayata geçirilememektedir. Turist yoğunluğunun yaşandığı dönemlerde hem tahribatı önlemek hem de kaynakların sürdürülebilir kullanılmasını sağlamak adına herhangi bir önlem alınmadığı gözlemlenmiştir. Bu duruma yönelik olarak bölgede yer alan müze ve ören yerleri için sosyal, fiziksel ve psikolojik taşıma kapasiteleri hesaplanabilir. Ayrıca müze ve ören yeri ziyaretlerinde günlük ziyaretçi sayısına kısıtlama getirilmesi, bölge gezilerini bir günlük turlar içerisine sıkıştırmak yerine en az üç gün olacak şekilde sakin bir tempoda gezi turlarının düzenlenmesi ve gruplara yönelik olarak müze ve ören yeri girişleri için rezervasyonlu sisteme geçilmesi gibi birtakım önlemler alınabilir. Bölgenin korunması için etkili bir önlemin alınmama nedeni sektör-paydaş-temsilci arasındaki iletişim kopukluğu veya çıkar çatışmaları kaynaklı olabilmektedir. Sürecin bu şekilde devam etmesi sonucunda bölgede ciddi tahribatların yaşanacağı ve bölgenin cazipliğini kaybedeceği düşünülmektedir.

Destinasyonlarda neden aşırı turizm yaşandığı sorunlarının temelinde planlamadan kaynaklanan eksiklikler, paydaşlar arasındaki iletişim eksikliği ve bazı destinasyonların çok fazla ön planda olması yer almaktadır (responsibletravel). Araştırma bulguları dikkatle incelendiğinde temelde koruma – yaşatma bilincinin değişmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Aşırı turizm durumuna yönelik net bir çözüm yolu olmasa da bu çözüm yolları her bir destinasyon için ayrı olabilmektedir. Nevşehir için geliştirilen farklı çözüm önerilerinden bazıları (a) sorumlu turizm anlayışını benimsemek, (b) sürdürülebilirlik muhasebesi uygulamalarını kullanmak, (c) destinasyonların taşıma kapasitelerini hesaplamak, (d) de-marketing uygulamalarını hayata geçirmek, (e) yoğun dönemlerde fiyatlandırmayı kullanarak talebi azaltmak ve (f) turist vergisi almak şeklinde sıralanabilir.

Bu araştırma ilgili alanyazına bazı katkılar sağlamaktadır. Öncelikle aşırı turizm/overtourism kavramına, ortaya çıkış nedenlerine, destinasyonlarda bıraktığı etkilere ve destinasyonların geliştirdikleri çözüm önerilerine yönelik ulusal ve uluslararası literatürde sınırlı sayıda kaynak bulunduğu gözlemlenmiştir. Bu çalışmanın da sınırlı sayıda olan kaynaklara bir katkı niteliğinde olacağı düşünülmektedir. Ayrıca Kapadokya Bölgesi'nde olası bir ziyaretçi yoğunluğunu yönetme ve/veya kaynakların yetersiz kalması durumunda hangi çözüm stratejilerinin uygulanabileceğine olarak fikir oluşturması bakımından yol gösterici bir rehber özelliği taşımaktadır. Çalışma, metodolojik açıdan da katkılar sağlamaktadır. Kapadokya Bölgesi'nde aşırı turizm üzerine yapılan öngörü niteliğinde herhangi bir çalışmaya ulusal ve uluslararası literatürde rastlanılmamıştır. Dolayısıyla çalışma bir yenilik sağlamaktadır. Yapılan araştırmanın bazı sınırlılıkları da bulunmaktadır. Araştırmada nitel yaklaşım kapsamında yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Sonraki araştırmalarda turistlere veya yerel halka uygulanabilecek bir ölçek geliştirilebilir veya odak grup görüşmesi gerçekleştirilebilir. Araştırma kapsamında yalnızca Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Turizm Fakültesi'nde görev yapan akademisyenler ve sektör yöneticileri ile görüşmeler yapılmıştır. Ancak sonraki araştırmalarda aşırı turizm sorunsalının yaşanması durumunda turiste ilk tepkiyi gösterecek olan yerel halkla veya turist bu sorunsalda ne hissettiği ya da ne düşündüğü konuları ile tekrar ele alınabilir. Ayrıca çalışma, ağırladığı turist sayısı bakımından Türkiye'nin ilk sıralarında yer alan İstanbul ve Antalya

gibi şehirlerde veya gelen turistten yavaş yavaş rahatsızlık duymaya başlayan küçük bir kasaba ya da ilçelerde de gerçekleştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Ali, R. (2016). *Exploring the coming perils of over tourism*. www.skift.com (02.11.2019).
- Boz, M., & Özkan, Ç. (2019). Sürdürülebilir şehir turizmi: Barselona aşırı turizm örneği. 20. *Ulusal Turizm Kongresi Bildiriler Kitabı*. 16-19 Ekim, Eskişehir.
- Calzada, I. (2018). Local entrepreneurship through a multistakeholders' tourism living lab in the post-violence/peripheral era in the Basque Country. *Regional Science Association International*. 11(3).
- Colomb, C., & Novy, J. (2016). Urban tourism and its discontents: An introduction. In C. Colomb & J. Novy (Eds.), *Protest and Resistance in the Tourist City* (s. 15-44). London: Routledge.
- Çolak, O., Kiper, O. V., & Batman, O. (2019). Kent destinasyonlarında Over Tourism'e (Ölçüsüz Turizm) dair kavramsal bir yaklaşım. 20. *Ulusal Turizm Kongresi Bildiriler Kitabı*. 16-19 Ekim, Eskişehir.
- Davies, P. (2017). *Intrepid offers 'lesser-known' destinations to tackle over-tourism*. <http://www.travelweekly.co.uk/articles/289988/intrepid-offers-lesser-known-destinations-to-tackle-over-tourism> (21 Eylül 2020).
- Duyar, M., & Bayram, M. (2019). Overtourism and tourismphobia: Evolution of host and tourism relationship. *International Journal of Geography and Geography Education (IGGE)*, 40: 347-362.
- Ferdamalastofa.is. (2019). *Tourism in Iceland in figures, Icelandic Tourist Board*, June 2017. <https://www.ferdamalastofa.is/en/research-and-statistics/tourism-in-iceland-in-figures> (6 Eylül 2020).
- Goodwin, H. (2017). The challenge of overtourism. *Responsible Tourism Partnership Working Paper*.
- Goodwin, H. (2019). Overtourism: Causes, symptoms and treatment. *Tourismus Wissen*, 110-114.
- Gössling, S. (2002). Global environmental consequences of tourism. *Global Environmental Change*, 12(4): 283–302.
- IPOL. (2019). *Policy department for structural and cohesion policies: Overtourism: Impact and possible policy responses*. <http://www.europarl.europa.eu/> (6 Eylül 2020).
- Katlav, E. Ö., Eren, F. Y., & Tuna, M. (2019). Kapadokya'da bağıcılığın gastronomi turizmi açısından değerlendirilmesi. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 2167- 2186.
- Koens, K., & Thomas, R. (2016). You know that's a rip-off: Policies and practices surrounding micro-enterprises and poverty alleviation in South African township tourism. *Journal of Sustainable Tourism*, 24(12), 1641–1654.
- Koens, K., Postma, A., & Papp, B. (2018). Is overtourism overused? Understanding the impact of tourism in a city context. *Sustainability*, 10(12), 43-48.
- Kuščer, K., & Mihalič, T. (2019). Residents Attitudes towards Overtourism from the Perspective of Tourism Impacts and Cooperation–The Case of Ljubljana. *Sustainability*, 11(6), 18-23.

- Martín Martín, J., Guaita Martínez, J., & Salinas Fernández, J. (2018). An analysis of the factors behind the citizen's attitude of rejection towards tourism in a context of overtourism and economic dependence on this activity. *Sustainability*, 10(8), 28-51.
- Milano, C. (2018). Overtourism, malestar social y turismofobia. Un debate controvertido. PASOS. *Revista de Turismo Patrimonio Cultural*, 6(3), 551-564.
- Milano, C., Novelli, M., & Cheer, J. M. (2018) *Overtourism: A growing global problem*. <https://www.researchgate.net/publication/326573468> (6 Ekim 2020).
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. sage.
- Namberger, P., Jackisch, S., Schmude, J., & Karl, M. (2019). Overcrowding, Overtourism and local level disturbance: How much can munich handle?. *Tourism Planning & Development*, 16(4): 452-472.
- Nevşehir KTB, (2020). *Nevşehir İl Kültür Turizm Müdürlüğü*. <https://nevsehir.ktb.gov.tr/TR-230429/muzeorenyeri-ziyaretci-sayilari.html> (Erişim Tarihi: 28.11.2020).
- Oklevik, O., Gössling, S., C. Michael, H., Jens Kristian, S. J., Ivar Petter, G., & McCabe, S. (2019). Overtourism, optimisation, and destination performance indicators: A case study of activities in Fjord Norway. *Journal of Sustainable Tourism*, 1–21.
- Özleyen, E., & Tepeci, M. (2017). Turizm akademisyenlerinin Türkiye’de helal turizm pazarının gelişimine bakış açıları. *1. International Halal Tourism Congress*. 07-09 Nisan, Alanya.
- Panayiotopoulos, A., & Pisano, C. (2019). Overtourism dystopias and socialist utopias: Towards an urban armature for Dubrovnik. *Tourism Planning & Development*, pp.1-18.
- Pappaleopore, I., Maitland, R. V., & Smith, A. (2014). Prosuming creative urban areas. Evidence from East London. *Annual Tourism Researchs*, 44, 227–240.
- Pinke Sziva, I., Smith, M., Olt, G., & Berezvai, Z. (2019). Overtourism and the night-time economy: A case study of Budapest. *International Journal of Tourism Cities*, 5(1), 1-16.
- Responsibletravel, (2019). *Overtourism solutions*. <https://www.responsibletravel.com/copy/overtourism-solutions> (8 Eylül 2020).
- Russo, A.P., & Scarnato, A. (2018). Barcelona in common: A new urban regime for the 21st-century tourist city?. *Journal of Urban Affairs.*, 40(4): 455–474.
- Sarantakou, E., & Terkenli, T. (2019). Non-Institutionalized forms of tourism accommodation and overtourism impacts on the landscape: The case of Santorini, Greece. *Tourism Planning & Development*, 16(4): 411-433.
- Seraphin, H., Sheeran, P., & Pilato, M. (2018). Over-tourism and the fall of Venice as a destination, *Journal of Destination Marketing & Management*, 9(3): 374-376.
- Sevinç, F., & Duran, E. (2018). Sürdürülebilir deniz turizmi ve tüketim paradoksu: Tüketiren tükenmek. *Tüketici ve Tüketim Araştırmaları Dergisi*, 10(2): 173-196.

- Sheivachman, A. (2019). *Iceland and the trials of 21st century tourism*. <https://skift.com/iceland-tourism/> (10 Eylül 2020).
- Singh, T. (2018). Is over-tourism downside of mass tourism? *Tourism Recreation Research*, 43(4), 415-416.
- Strauss, A.L., & Corbin, J. (1990). *Basic of qualitative research: Grounded theory procedures and techniques*. Newbury Park, CA: Sage.
- Timur, S., & Getz, D. (2009). Sustainable tourism development: How do destination stakeholders perceive sustainable urban tourism?. *Sustainable Development*, 17(4), 220–232.
- UNWTO. (2018). *Overtourism? – Understanding and managing urban tourism growth beyond perceptions*. Executive Summary, <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284420070>. (09 Eylül 2020).
- UNWTO. (2019). *International tourism highlights*, <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284421152> (20 Eylül 2020).
- Webster, C., & Ivanov, S. (2015). Geopolitical drivers of future tourist flows. *Journal of Tourism Futures*, 1(1): 58–68.
- WTTC, McKinsey & Company. (2017). *Coping with success: Managing overcrowding in tourism destinations*. <https://www.wttc.org/-/media/files/reports/policy-research/coping-with-success---managing-overcrowding-in-tourism-destinations-2017.pdf> (03 Ekim 2020).
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yüncü, H. R. (2019). Turizmin karanlık yüzü: Şehirlerde aşırı turizm. 20. *Ulusal Turizm Kongresi Bildiriler Kitabı*. 16-19 Ekim, Eskişehir.

Overtourism Problem: A Study on Cappadocia Region

İrem BOZKURT

Mardin Artuklu University, Mardin Vocational School, Mardin /Turkey

Duygu EREN

Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, Faculty of Tourism, Nevşehir /Turkey

Extensive Summary

Although the negative consequences of tourism on local people and the environment have been known for a long time, the fact that income-oriented thinking is in the first place has caused the negativities to be ignored. Overtourism, which entered the literature as a new concept in 2016, started to attract the attention of researchers with the reactions of local people living in the destinations and administrative organizations to the tourism event (IPOL, 2019). Since 2017, it has started to be talked about, discussed and reported more. The concept of overtourism, which emerged to identify potential dangers to popular destinations, argues that if tourism is not managed sustainably, it will have inevitable negative consequences (Sheivachman, 2019). With the increase in social media platforms, sharing is one of the biggest factors that cause tourist density in destinations. It is seen that concepts such as “overtourism, cities that are prone to excessive tourism and fear of tourism (tourismphobia)” have emerged in places where tourist density begins to occur. “Crowding” occurs in places where the flow of tourists is intense and tourists dominate urban centers, and thus the negative effects of tourism overshadow their positive effects (Oklevik vd., 2019).

In August 2012, overtourism, which was used as a hash tag on Twitter for the first time to express people's concerns about tourism movements, has become increasingly common (Goodwin, 2017). The concept is known to have been introduced to literature in 2016 by “Skift”, a media company that provides marketing and research services for the travel industry (Ali, 2016). Overtourism has been defined as “the impact of tourism on the destination or the impact on citizens' quality of life and/or a concept that affects the negative perception of visitor experiences” (UNWTO, 2018). With the enrichment of the middle class in the world, travel becomes even more accessible, and tourism and travel (T&T) continues to grow (ferdamalastofa.is). However, tourism and travel, which are the basic building blocks of the global economy, have not been distributed evenly across the world. Destinations that are more popular and/or attractive may be subject to a number of environmental, social and aesthetic threats. More than one factor is effective in experiencing excessive tourism. These factors are the rise of the middle class, the sharing economy, the impact of social media, low travel costs, free destination entry and seasonality (Duyar & Bayram, 2019; Goodwin, 2019).

In light of these factors, local people who experience overtourism can show their discomfort in different ways. In their study, Colomb and Novy (2016) stated that destinations experiencing this situation faced discontent, resistance and protests from the local population. Cultural conflicts in social rules and norms due to overtourism seriously disturb local people and lead them to move to less attractive cities. Examples of this are found in the cities of Barcelona, Prague, Berlin and Paris. Other effects of overtourism expressed by the locals are listed as the replacement of the lawns to bare lands, the beaches full of garbage, the transformation of the existing shops into shops selling expensive goods or selling delicacies to tourists (Davies, 2017). In addition, it is observed that excessive tourism is not experienced in every destination in the same way and this does not have the same effect in every destination.

Excessive tourism causes many different problems, such as difficulty in the course of life in destinations and local people, traffic congestion, cost in city life, loss of identity and sense of security, and pollution (Koens vd., 2018).

In this study, a field study was conducted in the light of secondary data sources for over-tourism, which is seen as a major problem in World Tourism. Within the scope of the research of the literature, the concept of overtourism has been handled, the situations that lead to the emergence of excessive tourism and the destinations exposed to excessive tourism have been examined. In the study, the current tourist situation of Cappadocia region, which is an important tourist attraction Center for Turkey and is in the top five among attraction centers in general, was revealed and how/what measures should be taken and/or had been taken in a possible tourist density were discussed. As part of the study, representatives of the tourism sector operating in the region and academics working at the Faculty of Tourism of Nevsehir Haci Bektas Veli university were interviewed face-to-face. A total of 7 questions were asked to the participants. The qualitative research method, which gives an interpretative perspective to the research problem, which focuses on the existence and meaning of the phenomenon, was conducted and the interview type was used as the data collection technique. Semi-structured interview form, which is one of the qualitative research methods, was used in the study. The questions in the interview form were formed within the framework of expert opinion by examining the relevant literature. The draft questionnaire prepared was presented to academicians who are experts in their field.

The purposeful sampling method, one of the non-probabilistic sampling methods, was used in the study. For a face-to-face interview, an appointment was made from all participants and an appointment list was created. The interviews took place on a purely voluntary basis between 13-27 January 2020 and a total of 14 participants were interviewed. In interviews conducted in qualitative research, it is stated that the data obtained has reached a sufficient level when the expressions begin to resemble each other and/or when the expressions repeat. Since the answers given started to resemble each other, the research sample was limited to 14 people. Interviews were recorded with a voice recorder and/or by taking notes within the scope of the permission received. The interviews lasted approximately 35 to 45 minutes. Participants in the study were informed that their institutions and identities would be kept secret, and they were randomly numbered as K1, K2, K3, K14, so that there was no clue as to who gave the responses. Audio recordings taken during the interview were then made into writing. Written records and notes were analyzed by content analysis method. Thus a code schema is created. As a result of examining the data obtained, 1 main theme and 7 sub-themes were identified.

After the findings of the research are examined, it is prevalent that there is a visitor density in the region between April and November and this density should actually be spread throughout the year. Although this idea has existed for years, it cannot be realized in real life due to various reasons (sometimes due to the geopolitical position of the country, sometimes due to political reasons, sometimes due to the lack of tourism awareness and the tourism strategy adopted). It has been observed that no measures were taken to prevent damage and ensure sustainable use of resources during periods of tourist density. This may be caused by a communication gap or conflict of interest between the sector-stakeholder representatives. As a result of the continuation of the process in this way, it is thought that serious damage will be experienced in the region and it will lose its attractiveness.

When the findings of the study were examined carefully, it was concluded that basically protection-sustaining thoughts should change. The reasons why there is excessive tourism in the destinations are the deficiencies arising

from planning, the lack of communication between the stakeholders and the fact that some destinations are too prominent (responsible travel). From the answers received as a result of the interviews, it seems that this is actually true for Nevşehir. Although there is no clear solution for the overtourism situation, these solutions may be separate for each destination. Some of the different solution proposals developed for Nevşehir can be listed as follows; (a) to adopt a responsible tourism approach, (b) to use sustainability accounting practices, (c) to calculate the carrying capacity of destinations, (d) to implement de-marketing practices, (e) to reduce demand by using pricing during peak periods, and (f) to charge tourist tax.

This research provides some contributions to the relevant literature. First of all, it has been observed that there are limited number of sources in national and international literature regarding the concept of over-tourism, its reasons for its occurrence, its effects on destinations, and the solution suggestions developed by the destinations. This study is thought to be a contribution to the limited number of resources. In addition, it is a guide in case of managing a possible visitor density in the Cappadocia Region and/or insufficient resources. The study also provides methodological contributions. Any predictive studies on excessive tourism in the Cappadocia region have not been found in the national and international literature. Therefore, the study provides an innovation. The research conducted also has some limitations. In the research, semi-structured interview technique was used within the scope of qualitative approach. In subsequent research, a scale that can be applied to tourists or local people can be developed or a focus group interview can be conducted.

Within the scope of the research, only sector managers and the academicians working in Nevşehir Hacı Bektaş Veli University Tourism Faculty were interviewed. However, in the following researches, if an excessive tourism problem is experienced, the local people who will show the first reaction to the tourist or what the tourist feels or thinks about this problem can be reconsidered. In addition, the study can be carried out in cities such as Istanbul and Antalya, which are among the first in Turkey in terms of the number of tourists it welcomes, or in a small town or district that is gradually beginning to feel uncomfortable with the incoming tourists.